

MENOPOZ DÖNEMİNDE OLAN KADINLARIN EVLİLİK UYUMLARI VE ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Marital Adjustment of Women in Menopause and Factors Affecting This Situation

Şükran ERTEKİN PINAR¹ Şenay POLAT²
¹Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sivas
²Narman İlçe Entegre Hastanesi, Erzurum

Geliş Tarihi / Received: 10.04.2020

Kabul Tarihi / Accepted: 28.04.2020

Yayın Tarihi / Published: 21.06.2020

ÖZ

Araştırma menopoz döneminde olan kadınların evlilik uyumları ve bu durumu etkileyen faktörlerin incelenmesi amacı ile yapılmıştır. Tanımlayıcı türdeki araştırmanın örneklemini Doğu Anadolu Bölgesindeki bir aile sağlığı merkezine başvuran, en az bir yıldır menopoza girmiş ve evli olan kadınlar oluşturmuştur (n=204). Veriler Kişisel Bilgi Formu ve Evlilikte Uyum Ölçeği ile toplanmıştır. Evlilikte Uyum Ölçeği'nden alınan puanlar uyumsuzluktan uyumluluğa doğru artmakta ve ölçeğin kesme noktası 43.5'dir. Veriler sayı ve yüzdeler dağılımı, bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi ile değerlendirilmiştir. p<0.05 anlamlı olarak kabul edilmiştir. Kadınların yaş ortalaması 56.23±7.79'dur. Evlilikte Uyum Ölçeği toplam puan ortalaması 36.16±7.38, anlaşma-anlaşamama alt boyut puan ortalaması 28.56±6.11, ilişki tarzı puan ortalaması ise 7.59±2.56'dır. Kadınların %84.3'ünün Evlilikte Uyum Ölçeğinden aldığı puanlar ölçeğin kesme puanının altındadır. Kadınların %38.7'sinin nadiren mutsuz, sadece %28.6'sının mutlu olduğu saptanmıştır. Yaşı 51-60 arasında olan, gelir durumunu kötü olarak algılayan, eş ile iletişimini orta düzeyde değerlendiren, 31 ve daha fazla yıldır evli olan kadınların Evlilikte Uyum Ölçeği toplam, anlaşma-anlaşamama ve ilişki tarzı puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşüktür (p<0.05). Kadınların genel olarak evlilik uyumları düşük olarak tespit edilmiş, yarısına yakın bir kısmı mutsuz olduğunu belirtmiştir. Yaş, gelir durumu, eş ile iletişim ve evlilik süresi menopozda evlilikte uyumu etkilemektedir.

Anahtar kelimeler: Evlilik, Kadın, Menopoz, Uyum

ABSTRACT

This research has been conducted to investigate the menopausal period women's marital adjustments and the factors affecting this situation. The sample of this descriptive study is composed of women, who; applied to a family health center in the Eastern Anatolia Region, had been in menopause for at least one year and were married, (n = 204). The data were collected with Personal Information Form and the Marital Adjustment Test. The scores obtained from the Marital Adjustment Test increases from disagreement to agreement and the cut-off score is 43.5. Data were analyzed by number and percentage distribution, independent samples t test and one-way analysis of variance. p<0.05 has been accepted as significant. The mean age of women is 56.23±7.79. The mean score of the Marital Adjustment Test is 36.16±7.38, the mean score of the agreement-disagreement subscale is 28.56±6.11, and the mean of the relationship style score is 7.59±2.56. 84.3% of the women's Marital Adjustment Test scores are below the cut-off point of the scale. It has been detected that, 38.7% of the participants were rarely unhappy and only 28.6% were happy. The Marital Adjustment Test total scores, agreement-disagreement and relationship style scores of women who were aged between 51-60 years, perceived their income status as poor, perceived their communication with their spouse as moderate level, had been married for 31 years and more are statistically significantly lower (p<0.05). In general, marital adjustments of women have been obtained to be low and almost half of them stated that they were unhappy. Age, income status, communication with spouse and duration of marriage affect the marital adjustment in menopause.

Keywords: Adjustment, Marriage, Menopause, Women

GİRİŞ

Yaşamın normal bir parçası olan menopoz, kadınlarda over fonksiyonlarının tamamen sona ermesi sonucu menstruasyonun kalıcı olarak kesilmesidir (Erbil, 2018; Kowalcek, Rotte, Banz ve Diedrich, 2005). Türkiye’deki kadınların ortalama menopoza giriş yaşının 45-47 arasında olduğu belirtilmektedir (Sis ve Pasinlioğlu, 2013), ulusal ve uluslararası çalışmalarda doğal menopoz yaşının 46 ile 48.9 arasında değiştiği bildirilmektedir (Altunbay ve Yurdakul, 2009; Yang vd., 2008). Yaşam evrelerinden biri olan menopozda, östrojenin azalması ile baş ağrısı, sıcak basması, kas / eklem ağrıları, uyku bozuklukları, depresyon, irritabilite, halsizlik, anksiyete, konsantrasyon eksikliği, azalmış cinsel istek ve stres inkontinansı gibi fiziksel ve ruhsal değişiklikler yaşanabilmektedir (Erbil, 2018; Heidari, Shahbazi, Ghafourifard ve Sheikhi, 2017; Rouhbakhsh, Kermansaravi, Shakiba ve Navidian, 2019; Sis Çelik ve Pasinlioğlu, 2013).

Menopozal dönem, yaşanan değişiklikler nedeni ile kadını ve ailesini fiziksel, ruhsal, cinsel, sosyal ve kişilerarası ilişkiler yönünden olumsuz etkileyebilmektedir (Heidari vd., 2017). Özellikle kadının yaşadığı hormonal değişimler aile içi etkileşimleri, evlilikten alınan doyum ve evlilik uyumunu etkilemektedir (Rouhbakhsh vd., 2019). Evlilik uyumu, evlilik ilişkisinin kalitesini tanımlamak ve evliliğin niteliğini ifade etmek için kullanılmakta, çiftlerin beraberliklerinin sonucu olarak evlilik hayatındaki memnuniyetlerini ve mutluluklarını göstermektedir (Erbek, Beştepe, Akar, Eradamlar ve Alpkan, 2005). Yapılan çalışmalarda evlilik ilişkisinin uyumlu olduğunu belirten kadınların menopoza özgü yakınmalarının da daha az olduğu belirtilmektedir (Görmüş, 2017; Önder ve Durak Batıgün, 2016). Menopoz öncesi ve menopoz dönemindeki kadınlarla yapılan başka bir çalışmada mutsuz evlilik ilişkisi sürdüren kadınların daha fazla negatif duygu durumuna sahip oldukları bildirilmektedir (Kurpius, Nicpona, Susan ve Maresh, 2001). Çoban ve ark.’nın çalışmasında da kadınların %27.4’ünün yaşadığı menopozal yakınmaların eşleri ile olan ilişkilerini olumsuz etkilediği saptanmıştır (Çoban, Nehir, Demirci, Özbaşaran ve İnceboz, 2008).

Literatürde, menopoz dönemindeki kadınların bu döneme ilişkin şikâyetleri ile baş etmede, ailede alınan kararlarda söz sahibi olması, eşten alınan sosyal desteğin, evliliklerinin ve eşleriyle olan ilişkilerinin oldukça önemli bir rol oynadığı bildirilmektedir (Abay ve Kaplan, 2015; Ertekin Pınar, Yıldırım, Duran Aksoy ve Cesur, 2015). Eşlerin kişilik yapıları, bağlanma biçimleri, cinsel yaşam kalitesi, fiziksel ve manevi durumları, anksiyete, depresyon gibi olumsuz duygular, sık somatik şikâyetler, ürogenital değişiklikler, yaş, eğitim gibi bazı sosyo-demografik özellikler menopozda evliliği etkileyen faktörlerdendir (Sis ve Pasinlioğlu, 2013).

Bu nedenle menopozal yakınmaların boyutunu, kadınların evlilik uyumları etkilemektedir. Menopoz döneminde eş önemli bir sırdaş olarak görülmekte, arkadaş veya diğer aile üyelerinden çok özellikle eşin verdiği destek önemli bir yer tutmaktadır (Çoban vd., 2008).

Kadınlarda menopoz dönemi, fiziksel, ruhsal, cinsel ve sosyal yönden yaşam kalitesini bozarak evlilik ilişkisini olumsuz yönde etkileyebildiği için sağlık profesyonelleri tarafından ele alınması gereken önemli bir dönemdir (Ertekin Pınar vd., 2015). Menopoz döneminde olup evli kadınların bütüncül yönden ele alınabilmesi amacı ile evlilik uyumlarının değerlendirilmesi, bakımın planlanması ve danışmanlıkların yapılmasında yol gösterici olabilecektir. Araştırmamızdan elde edilen bulgular sonucu yapılacak danışmanlık ve eğitimler ile menopoz dönemindeki kadınların daha uyumlu ve mutlu bir evlilik süreci yaşamalarına katkı sağlanabilir. Ayrıca ülkemizde kadınların menopoz dönemindeki sıkıntılarına ve menopoza yönelik tutumlarına yönelik birçok çalışma (Abay ve Kaplan, 2015; Altunbay ve Yurdakul, 2009; Balci Yangın, Kukulcu ve Ak Sözer, 2010; Bayraktar ve Uçanok, 2002; Erbil, 2018; Erdem Çetin ve Eroğlu, 2015; Irmak Vural ve Balci Yangın, 2016) bulunmasına rağmen evlilik uyumunun incelendiği sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır (Balık, 2013; Kurpius vd., 2001; Önder ve Durak Batıgün, 2016; Sis ve Pasinlioğlu, 2013; Yıldırım, 2019). Bu bağlamda araştırma, menopoz dönemindeki evli kadınların evlilik uyumlarının ve bu durumu etkileyen faktörlerin incelenmesi amacı ile yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı tipteki araştırmanın örneklemini 01 Ocak 2019-10 Mart 2019 tarihleri arasında, Doğu Anadolu bölgesinde yer alan bir Aile Sağlığı Merkezi'ne muayene olmak üzere başvuran, evli, en az bir yıldır menopoz döneminde olan, araştırmaya katılmada gönüllü olan, iletişim ve algılama problemi olmayan kadınlar oluşturmuştur. Yapılan güç analizinde, $\alpha=0.05$, $p=0.95$ güç ve 0.02'lik kabul edilebilir fark için örneklem büyüklüğü 204 olarak belirlenmiştir.

Araştırma kriterlerini karşılayan bireyler ile tanışılarak çalışmanın amacı açıklanmış, araştırmaya katılmayı kabul eden bireylerin bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden kadınlara araştırmacılar tarafından Kişisel Bilgi Formu ve Evlilikte Uyum Ölçeği (EUÖ) yüz yüze görüşme yöntemi ve kadınların öz bildirimleri ile doldurulmuştur. Bireyler, Aile Sağlığı Merkezi'ne başvurduğunda, rahat edebilecekleri ayrı bir odada görüşmeler yapılmış ve formların doldurulması 10-15 dakika sürmüştür.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu, kadınların ve eşlerinin yaşı, mesleği, eğitim durumu gibi sosyo-demografik özelliklerin (12 soru) ve gebelik sayısı, yaşayan çocuk sayısı, menopoza girme şekli, menopozun kadın için anlamı, menopoza giriş zamanı (12 soru) gibi soruların yer aldığı toplam 24 soru içeren bir formdur.

Evlilikte Uyum Ölçeği, Locke ve Wallace tarafından 1959 yılında geliştirilmiştir (Locke ve Wallace, 1959). Evliliğin niteliğini ölçmek için oldukça yaygın olarak kullanılan ölçek, Tutarel Kışlak tarafından 1999 yılında Türk kültürüne uyarlanmıştır (Tutarel Kışlak, 1999). Ölçekten alınan toplam puanlar 1-60 arasında değişmektedir. Ölçekte bir genel uyum sorusu (“çok mutlu” ve “çok mutsuz” arasında değişen evlilikteki uyum düzeyini tanımlar) bulunmaktadır. Genel uyum sorusu dışında ölçek toplam 15 maddeden ve iki alt boyuttan oluşmaktadır. Anlaşma-anlaşmama boyutunu ölçen birinci faktör duygu, cinsellik ve toplumsal kurallar gibi durumlardaki anlaşmaya işaret eden ilk sekiz maddeden oluşmaktadır. İlişki tarzı boyutunu ölçen ikinci faktör ise boş zaman etkinlikleri, çatışma çözme ve güven gibi ilişki tarzıyla ilgili son altı maddeyi kapsamaktadır. Ölçekten alınan puanlar uyumsuzluktan uyumluluğa doğru artmaktadır. Uyumlu ve uyumsuz evliliği olan bireylerin ayırt edilmesini sağlayan kesme noktası 43.5 olarak belirlenmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında ölçeğin iç tutarlık katsayı 0.93 olarak bulunmuştur (Tutarel Kışlak, 1999). Bu çalışmada ise Cronbach Alpha katsayısı 0.83 olarak saptanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler SPSS 22 programında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde, sayı ve yüzdeler dağılımı, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Parametrik test varsayımları yerine getirildiğinde iki grubun karşılaştırılmasında bağımsız örneklem t testi, üç ve daha fazla grubun karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi (Anova), farkın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için Tukey testi kullanılmıştır. Değerlendirmede $p < 0.05$ anlamlı olarak alınmıştır.

Çalışmanın Etik Yönü

Araştırmaya başlamadan önce Üniversitenin Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan (Karar no: 2018-12/28) etik onay ve araştırmanın yapılacağı kurumdan yazılı izin (Sayı no: 44827528-604.02) alınmıştır. Kadınlara, elde edilen bilgilerin bilimsel bir araştırma için kullanılacağı, anket formları üzerine isim yazılmayacağı, bilgilerin gizli kalacağı, istedikleri zaman araştırmadan vaz geçebilecekleri ve katılımın gönüllük esasına dayandığı açıklanmıştır. Araştırma Helsinki Deklerasyon Prensipleri'ne göre yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Kadınların sosyo-demografik özellikleri

Özellikler		n(%)
Yaş ortalaması (Ort±SS)	56.23±7.79	
Yaş grubu	40-50	50 (24.5)
	51-60	98 (48)
	61 ve üzeri	56 (27.5)
Eğitim	Okuryazar-okuryazar değil	123 (60.3)
	İlkokul	81 (39.7)
Çalışma durumu	Çalışıyor	196 (96.1)
	Çalışmıyor	8 (3.9)
Aile tipi	Çekirdek	177 (86.8)
	Geniş	27 (13.2)
Ekonomik durumunu algılama	Kötü	18 (8.8)
	Orta	156 (76.5)
	İyi	30 (14.7)
Sağlık durumunu algılama	İyi	51 (25.0)
	Orta	140 (68.6)
	Kötü	13 (6.4)
Eşi ile iletişimi*	İyi	121 (59.3)
	Orta	83 (40.7)
Evlilik yılı (ort:37.49±9.77)	4-30 yıl	44 (21.6)
	31 yıl ve üzeri	160 (78.4)

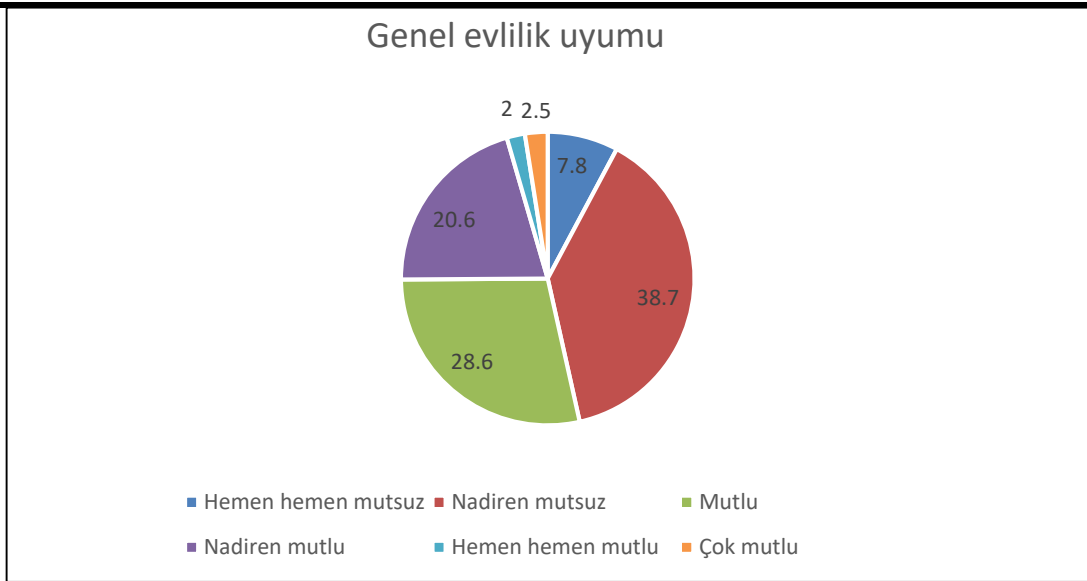
*Eş ile iletişim “iyi”, “orta” ve “kötü” olarak gruplandırılmış, kötü olarak ifade eden olmamıştır.

Araştırmaya katılan kadınların yaş ortalaması 56.23±7.79 (min: 40; max: 80), %48'i 51-60 yaş arasındadır. Katılımcıların %60,3'ü okuryazar, %96,1'i herhangi bir işte çalışmamaktadır. Kadınların %86,8'i çekirdek ailede yaşamakta, %76,5'i gelir durumunu, %68,6'sı da sağlık durumunu orta düzeyde değerlendirmektedir. Katılımcıların %59,3'ü eşi ile olan iletişimini iyi düzeyde değerlendirmektedir. Kadınların evlilik yılı ortalaması 37.49±9.77 (min: 4; max: 63), %78,4'ünün evlilik yılı 31 yıl ve üzerindedir (Tablo 1).

Kadınların menopoza girme yaş ortalaması 46.98±6,07 (min: 23; max:61)'dir ve %65,7'sinin menopoza girme yaşı 41-50 arasındadır. Katılımcıların %74,5'i, menopozun doğal olarak kendiliğinden geliştiğini, %62,7'si menopozun doğal bir süreç olduğunu, %97,1'i de hormon tedavisi almadığını ve %99'u menopoz ile ilgili bir eğitim almadığını ifade etmiştir. Kadınların %43,1'i menopoza yönelik şikayetlerinin olduğunu, şikayeti olanların ise %85,6'sının ateş basması yaşadığı saptanmıştır.

Tablo 2. Kadınların evlilikte uyum ölçeği toplam ve alt boyutlardan aldığı puan ortalamaları

Ölçekler	Min-Max	X±SD
Evlilikte Uyum Ölçeği Toplam	16-52	36.16±7.38
Anlaşma-Anlaşmama	13-40	28.56±6.11
İlişki Tarzı	1-15	7.59±2.56

Şekil 1. Kadınların genel evlilik uyumluları

Kadınların evlilik ile ilgili mutluluk durumlarına yönelik genel uyum sorusuna verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde %38,7'sinin nadiren mutsuz, sadece %28,6'sının mutlu olduğu saptanmıştır (Şekil 1).

EUÖ toplam puan ortalaması 36.16 ± 7.38 (min:16; max:56)'dır. Ölçeğin kesme noktası 43,5 olarak değerlendirildiğinde menopozdaki kadınların evlilik uyumlarının %84,3 oranında düşük olduğu saptanmıştır. Anlaşma-anlaşmama derecesini ölçen alt boyutun puan ortalaması 28.56 ± 6.11 (min:13; max:40), ilişki tarzı boyutunun puan ortalaması ise 7.59 ± 2.56 (min 1; max: 15) olarak saptanmıştır (Tablo 2). Anlaşma-anlaşmama boyutundan en fazla 40, ilişki tarzı boyutundan da en fazla 15 puan alınabilmektedir. Buna göre kadınlar anlaşma-anlaşmama boyutundan ortalamanın üzerinde puan alırken, ilişki tarzı boyutundan aldığı puan orta düzeydedir.

Tablo 3. Kadınların eşleri ile anlaşma-anlaşmama durumları

	Hiç anlaşamayız	Sıklıkla anlaşamayız	Ara sıra anlaşamadığımız olur	Hemen her zaman anlaşırız	Her zaman anlaşırız	X±SD
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	
Aile bütçesini idare etme	1 (0.5)	11 (5.4)	72 (35.3)	69 (33.8)	51 (25.0)	3.77±0.90
Boş zaman etkinlikleri	4 (2.0)	27 (13.2)	64 (31.4)	80 (39.2)	29 (14.2)	3.50±0.95
Duyguların ifadesi	2 (1.0)	29 (14.2)	58 (28.4)	65 (31.9)	50 (24.5)	3.64±1.03
Arkadaşlar	2 (1.0)	26 (12.7)	70 (34.3)	60 (29.4)	46 (22.5)	3.59±1.00
Cinsel İlişkiler	4 (2.0)	25 (12.3)	59 (28.9)	73 (35.8)	43 (21.1)	3.61±1.01
Toplumsal kurallara uyma	3 (1.5)	25 (12.3)	75 (36.8)	66 (32.4)	35 (17.2)	3.51±0.96
Yaşam felsefesi	3 (1.5)	32 (15.7)	60 (29.4)	67 (32.8)	42 (20.6)	3.55±1.03
Eşin akrabalarıyla anlaşma	4 (2.0)	30 (14.7)	84 (41.2)	61 (29.9)	25 (12.3)	3.35±0.94

Kadınların EUÖ'ye göre eşleri ile anlaşma-anlaşmama durumları tablo 3'de gösterilmiştir. Buna göre menopoz dönemindeki kadınların evliliklerinde eşleri ile en fazla anlaşma içinde oldukları konuların başında aile bütçesini idare etme (3.77 ± 0.90), en az da eşin akrabalarıyla anlaşma (3.35 ± 0.94) içinde oldukları saptanmıştır.

Tablo 4. Kadınların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre evlilikte uyum ölçeği toplam ve alt boyutlardan aldığı puan ortalamaları

	Evlilikte Uyum Ölçeği Toplam X±SD	Anlaşma-Anlaşmama X±SD	İlişki tarzı X±SD
Yaş			
40-50	39.26±6.57	31.00±5.14	8.26±2.82
51-60	34.40±7.90	27.04±6.52	7.36±2.60
61 ve üzeri	36.48±6.18	29.07±5.43	7.41±2.16
F / p	7.69 / 0.001*	7.68 / 0.001*	2.23 / 0.110
Eğitim			
Okuryazar-okuryazar değil	36.60±6.66	28.95±5.60	7.65±2.52
İlköğretim	35.49±8.35	27.97±6.79	7.51±2.64
t / p	1.057 / 0.292	1.126 / 0.262	0.358 / 0.720
Gelir durumunu algılama			
Kötü	31.72±7.98	24.77±6.84	6.94±2.50
Orta	36.58±7.03	28.89±5.69	7.69±2.68
İyi	36.66±8.14	29.16±7.12	7.50±1.88
F / p	3.67 / 0.027*	3.93 / 0.021*	0.70 / 0.493
Eş ile iletişimi algılama			
İyi	37.33±7.36	29.47±5.82	7.85±2.59
Orta	34.45±7.10	27.24±6.30	7.21±2.48
t / p	2.78 / 0.006*	2.60 / 0.010*	1.76 / 0.079
Evlilik yılı			
4-30 yıl	38.00±7.18	29.63±5.46	8.36±2.92
31 yıl ve üzeri	35.66±7.37	28.27±6.26	7.38±2.42
t / p	1.87 / 0.063	1.31 / 0.191	2.25 / 0.025*

*p<0.05; F=Tek yönlü varyans analizi (Anova); t=bağımsız örneklem t testi

Kadınların yaşına, gelir durumunu ve eşi ile olan iletişimini algılamasına göre EUÖ toplam puan ve anlaşma-anlaşmama boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($p<0.05$) (Tablo 4). Yaşı 51-60 arasında olan kadınların 40-50 yaş arasında olanlara göre, gelir durumunu kötü olarak algılayanların iyi düzeyde algılayanlara göre, eş ile iletişimini orta düzeyde algılayanların iyi düzeyde algılayanlara göre EUÖ toplam ve anlaşma-anlaşmama boyutundaki puanları daha düşüktür.

Menopoz döneminde olup, 31 yıl ve üzerinde evli olan kadınların EUÖ alt boyutlarından ilişki tarzı boyutundaki puanları 4-30 yıl arasında evli olanlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 4).

Araştırmada eğitim düzeyine göre EUÖ toplam puan ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 4).

TARTIŞMA

Yaşamının üçte birini menopoz döneminde geçiren kadınların evlilik uyumlarının incelenmesi amacı ile yapılan bu çalışmada kadınların menopoza girme yaş ortalaması 46 ve %65,7'sinin 41-50 yaş aralığında olduğu saptanmıştır. Balcı Yangın ve ark.'nın çalışmasında menopoz yaş ortalaması 45.75 ± 4.7 , Irmak Vural ve Balcı Yangın'ın çalışmasında menopoza girme yaşının Türk kadınlarında 47 ± 4.22 , Alman kadınlarında 47 ± 5.58 olduğu belirtilmiştir (Balcı Yangın vd., 2010; Irmak Vural ve Balcı Yangın, 2016). Palacios ve ark.'nın yaptığı araştırmada menopoza girme yaşının coğrafik özellikler ve ırka göre farklı olduğu, Asya'daki kadınlarda 42.1-49.5, Latin Amerika'da 43.8-53 yaşları arasında olduğu bildirilmiştir (Palacios, Henderson, Siseles, Tan ve Villaseca, 2010). Bizim çalışmamızdan elde edilen bulgu, diğer çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir.

Araştırmamızda kadınların yarısına yakını (%43.1) menopoza yönelik şikayetleri olduğunu, şikayeti olanların çoğunluğu ise (%85.6) bu şikayetlerinin ateş basması olduğunu belirtmiştir. Fredman'ın çalışmasında Batı toplumlarında perimenopozal ve postmenopozal kadınların yaklaşık %75'inde sıcak basması yaşandığı belirtilmiştir (Fredman, 2005). Yapılan bir çalışmada menopozda en sık yaşanan sağlık sorunlarından birisinin sıcak basması (%93) olduğu (Abay ve Kaplan, 2015), başka bir çalışmada da menopoza giren kadınların çoğunluğunun (%97) vazomotor semptomlar yaşadığı, bunun da %80.4'ünün sıcak basması olduğunu saptanması araştırma bulgumuz ile uyumluluk göstermektedir (Erdem Çetin ve Eroğlu, 2015).

Araştırmamızda kadınların yarısına yakını (%38.7) evliliğinde nadiren mutsuz, %28.6'sı ise mutlu olduğunu belirtmiştir. Balık'ın çalışmasında %28.2'nin nadiren mutsuz, %45.5'inin ise mutlu olduğunu saptanması araştırma bulgumuza yakın değerler olmakla birlikte farklılık göstermektedir (Balık, 2013). Yapılan başka bir çalışmada da menopoz dönemindeki kadınların %66.3'ü evliliğe yönelik doyumlarından memnun olduklarını belirtirken, %26.7'si çok memnun olduklarını ifade etmiştir (Balcı Yangın vd., 2010). Elde edilen bu farklılıklar örneklem gruplarının ve kadınların kültürel özelliklerinin farklı olması ile açıklanabilir.

Araştırmamızdaki kadınların genel olarak evlilik uyumları düşüktür (%84.3). Literatürde de menopozda evlilik uyumunun olumsuz etkilendiği çalışmalar mevcuttur (Çoban vd., 2008; Ghazanfarpour, Khadivzadeh ve Roudsari, 2018; Önder ve Durak Batıgün, 2016; Yalçın, 2014). Ayrıca başka bir çalışmada kadınların %74.01'inin evlilik uyumlarının düşük olduğu saptanmıştır (Yıldırım, 2019). Elde edilen bu bulgular çalışma bulgumuz ile uyumludur. Literatürde menopoz dönemindeki kadınlara verilen eğitimin evlilik doyumu üzerine olumlu

etkilerinin olduğu belirtilmektedir (Rouhbakhsh vd., 2019; Yoshany, Morowatisharifabad, Mihanpour, Bahri ve Jadgal, 2017). Bu nedenle araştırmamızdan elde edilen bulgu doğrultusunda menopoz dönemindeki kadınların eğitim ve danışmanlık almaya gereksinimleri olduğu görülmektedir.

Araştırmamızdaki kadınlar anlaşma-anlaşmama boyutundan ortalamanın üzerinde puan alırken, ilişki tarzı boyutundan aldıkları puan orta düzeydedir. Ayrıca kadınların evliliklerinde eşleri ile en fazla anlaşma içinde oldukları konuların başında aile bütçesini idare etme, en az da eşin akrabalarıyla anlaşma içinde oldukları saptanmıştır. Oysa Balık'ın çalışmasında kadınların evliliklerinde eşleri ile en fazla anlaşma içinde oldukları konuların başında toplumsal kurallara uyma, en az da cinsel ilişkiler olduğu bulunmuştur (Balık, 2013). Yıldırım'ın çalışmasında ise kadınların eşleri ile en fazla anlaşma içinde olunan konuların başında arkadaşlar, sıklıkla anlaşamadıklarını ifade ettikleri konuların başında da cinsellik geldiği bildirilmiştir (Yıldırım, 2019). Araştırmamızdan elde edilen bulgular bu araştırmalardan elde edilen bulgular ile farklı göstermiştir. Bunun nedeni örneklem grubundaki kadınların sosyo-demografik özelliklerinin, yaşadığı sosyal ve kültürel çevrenin farklı olması ile açıklanmıştır.

Araştırmamızda yaşı 51-60 arasında olan kadınların evlilik uyumlarının 40-50 yaş arasında olanlara göre daha olumsuz olduğu saptanmıştır. Yapılan bazı çalışmalarda yaşa göre anlamlı fark saptanmamıştır (Balık, 2013; Sis ve Pasinlioğlu, 2013; Yıldırım, 2019). Ayrıca araştırmamızda 31 yıl ve üzerinde evli olan kadınların ilişki tarzı boyutundaki puanları da daha düşüktür. Uzun yıllar evli olma yaşın ilerlemesini de beraberinde getirmektedir. Evlilik yılı arttıkça boş zaman etkinlikleri, çatışma çözme ve güven gibi ilişki tarzıyla ilişkili uyum da azalabilmektedir. Ayrıca yaş ilerledikçe evlilikten beklentilerin azalması ve kadınlarda yaşa özgü semptomların yaşanması ile evlilik doyumunun azabileceği düşünülmektedir. Yapılan bir çalışmada menopoz döneminde yaşanan sıcak basmaları ve terlemeler, kalp rahatsızlıkları, uyku sorunları, keyifsizlik hali gibi olumsuz biyolojik ve psikolojik semptomların, evlilik uyumunun azalmasına neden olduğu ortaya çıkmıştır (Balık, 2013). Araştırmamızdaki kadınların da çoğunluğunun (%85.6) ateş basması gibi menopoza yönelik şikayetler yaşaması ileri yaşlarda evlilik uyumlarının azalmasında etken olabilir. Ayrıca evli çiftler ile yapılan bir çalışmada da evlilik süresi arttıkça evlilik uyumunun azaldığının saptanması araştırma bulgumuz ile uyumluluk göstermektedir (Yalçın, 2014).

Gelir durumunu kötü olarak algılayan kadınların evlilik uyumları daha olumsuzdur. Araştırmamızdaki kadınların çoğunluğunun (%76.5) gelir durumunu orta düzeyde değerlendirmiş, az bir kısmının da (%14.7) iyi olarak değerlendirmiş olması bu bulguyu etkilemiş olabilir. Bazı çalışmalarda bizim bulgumuzdan farklı olarak kadınların ekonomik

durumunu algılamasına göre anlamlı farklılık saptanmamıştır (Sis ve Pasinlioğlu, 2013; Yıldırım, 2019). Evli çiftler ile yapılan bir çalışmada aylık ortalama geliri yüksek olan bireylerin evlilik uyum düzeyi, aylık geliri daha az olan bireylere kıyasla daha yüksek saptanması araştırma bulgumuzu desteklemektedir (Erdoğan, 2018).

Araştırmamızda eş ile iletişimini orta düzeyde algılayan kadınların iyi olarak algılayanlara göre evlilik uyumluluğu daha olumsuzdur. Eşlerin uyumlu olmasının ve iyi iletişim kurmasının evlilik uyumuna olumlu katkı sağladığı düşünülmektedir. Çalışmamızda kadınların yarıya yakın (%40.7) bir kısmı eşi ile olan iletişimini orta düzeyde değerlendirmiştir. Yapılan bir çalışmada da kadınların %40.3'ü menopozal yakınmalarını eşiyle paylaşmak istediğini ifade etmesi, eşi ile iletişiminin iyi düzeyde olduğunu gösterebilir (Çoban vd., 2008). Yapılan başka bir çalışmada da menopoz semptomlarını eşiyle paylaşan, evliliğini çok iyi olarak değerlendiren, evlilikte yaşanan sorunları konuşarak çözebilen kadınların evlilikte uyum puanları daha yüksek bulunmuştur (Görmüş, 2017).

Ayrıca araştırmamızda eğitim düzeyine göre EUÖ toplam puan ve alt boyutları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yapılan bazı çalışmalarda da benzer şekilde eğitim düzeyine (Beyazıt ve Sahin, 2018; Sis ve Pasinlioğlu, 2013; Yıldırım, 2019) göre EUÖ toplam puan ve alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaması bizim bulgumuzla uyumluluk göstermiştir.

SONUÇ

Menopoz döneminde olan evli kadınların genel olarak evlilik uyumluluğu düşüktür. Özellikle kadının eşi ile olan iletişimi ve iletişim tarzı evlilik uyumunu etkilemektedir. Ayrıca yaşı 51-60 yaş arasında olan, eşi ile iletişimini orta düzeyde değerlendiren kadınların genel evlilik uyumluluğu ve anlaşma-anlaşmama yönünden evlilik uyumluluğu daha düşüktür. Evlilik yılının artması da kadınların iletişim tarzı yönünden evlilik uyumluluğunu olumsuz etkilemektedir. Bu bulgular doğrultusunda sağlık profesyonellerinin menopoz dönemindeki kadınları yaş dönemlerine göre değerlendirmesi, eşi ile olan iletişimlerin güçlendirilmesi için eşler ile beraber destekleyici danışmanlık ve eğitim verilmesi önerilmektedir.

Not: Bu araştırma 6. Uluslararası 10. Ulusal Ebelik Öğrencileri Kongresi'nde (19-21 Nisan 2019, Sivas) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

- Abay, H., Kaplan, S. (2015). Menopozal dönem yaşam kalitesini nasıl etkiliyor?. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, (1-2-3), 1–23.
- Altunbay, D., Yurdakul, M. (2009). Klimakterik dönemdeki kadınların menopozal yakınmaları ve baş etme yöntemleri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 25(2), 43–60.
- Balci Yangın, H., Kukul, K., Ak Sözer, G. (2010). The perception of menopause among Turkish women. *J Women Aging*, 22(4), 290–305.
- Balık, D. (2013). Menopozun evlilik ilişkileri üzerindeki etkisinin incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bayraktar, R., Uçanok, Z. (2002). Menopozla ilişkin yaklaşımların ve kültürlerarası çalışmaların gözden geçirilmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 5, 5–12.
- Beyazıt, F., Sahin, B. (2018). Determining the factors influencing the intimate relationship between sexual satisfaction and dyadic adjustment in postmenopausal women. *Menopause Rev*, 17(2), 57-62.
- Çoban, A., Nehir, S., Demirci, H., Özbaşaran, F., İnceboz, Ü. (2008). Klimakterik dönemdeki evli kadınların eş uyumluları ve menopozla ilişkin tutumlarının menopozal yakınmalar üzerine etkisi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 22(6), 343–349.
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar H., Eradaamlar, N., Alphan, R. L. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1), 39–47.
- Erbil, N. (2018). Attitudes towards menopause and depression, body image of women during menopause. *Alexandria Journal of Medicine*, 54, 241–246.
- Erdem Çetin, Ö., Eroğlu, K. (2015). Menopoz dönemindeki kadınların yaşadıkları sorunlar ve baş etme yolları. *DEUHFED*, 8(4), 219–225.
- Erdinç, İ. (2018). Evli çiftlerde, evlilik uyumu, cinsel yaşam doyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Ertekin Pınar, Ş., Yıldırım, G., Duran Aksoy, Ö., Cesur, B. (2015). Kadına özgü bir sorun: menopozda ruh sağlığı. *International Journal of Human Sciences*, 12(2), 787–798.
- Fredman, R. R. (2005). Hot flashes: behavioral treatments, mechanisms and relation to sleep. *Am J Med*, 118(12), 124–130.
- Ghazanfarpour, M., Khadivzadeh, T., Roudsari, R. L. (2018). Sexual disharmony in menopausal women and their husband: a qualitative study of reasons, strategies, and ramifications. *J Menopausal Med*, 24(1), 41–49.
- Görmüş, Y. (2017). Menopoz semptomlarının cinsel yaşam ve evlilik uyumu üzerine etkisi. (Yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun..
- Heidari, M., Shahbazi, S., Ghafourifard, M., Sheikhi, R. A. (2017). Prediction of marital satisfaction based on emotional intelligence in postmenopausal women. *Journal of Menopausal Medicine*, 23, 196–201.
- Irmak Vural, P., Balci Yangın, H. (2016). Menopoz algısı: Türk ve Alman kadınların karşılaştırılması. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(3), 7–15.
- Kowalcek, I., Rotte, D., Banz, C., Diedrich, K. (2005). Women's attitude and perceptions towards menopause in different cultures cross-cultural and intra-cultural comparison of pre-menopausal and post-menopausal women in Germany and in Papua New Guinea, *Maturita*, 51, 227–235.
- Kurpius, S., Nicpona, M. F., Susan, E., Maresh, B. (2001). Mood, marriage and menopause. *Journal of Counseling Psychology*, 48(1), 77–84.

- Locke, H. J., Wallace, K. M. (1959). *Short marital adjustment and prediction tests: their reliability and validity. Marriage and Family Living, 21, 251–255.*
- Önder, M., Durak Batıgün, A. D. (2016). *Erken ve normal menopoz: stres, evlilik uyum düzeyi ve cinsiyet rolleri açısından bir karşılaştırma. Düşünen Adam, 29(2), 129–138.*
- Palacios, S., Henderson, V. W., Siseles, N., Tan, D., Villaseca, P. (2010). *Age of menopause and impact of climacteric symptoms by geographical region. Climacteric, 13(5), 419–428.*
- Rouhbakhsh, M., Kermansaravi, F., Shakiba, M., Navidian, A. (2019). *The effect of couples education on marital satisfaction in menopausal women. J Women Aging, 31(5), 432–445.*
- Sis, A., Pasinlioğlu, T. (2013). *Determining the association between Turkish women's menopausal symptoms and their marital adjustment. Turk J Med Sci. 43, 928–938.*
- Sis, Çelik., Pasinlioğlu, T. (2013). *Klimakterik dönemde yaşanan semptomlar ve hemşirelerin rolü. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1(1), 48–56.*
- Tutarel Kışlak, Ş. (1999). *Evlilik uyumu ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. 3P Dergisi, 7, 50–57.*
- Yalçın, H. (2014). *Evlilik uyumu ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 3(1), 250–261.*
- Yang, D., Haines, C. J., Pan, P., Zhang, Q., Sun, Y., Hong, S., ... Liao, W. (2008). *Menopausal symptoms in mid-life women in Southern China. Climacteric, 11(4), 329–336.*
- Yıldırım, F. (2019). *Menopozun eşlerin evlilik ve cinsel uyumlarına etkisi. (Yüksek lisans tezi). Hitit Üniversitesi, Çorum.*
- Yoshany, N., Morowatisharifabad, M. A., Mihanpour, H., Bahri, N., Jadgal, K. M. (2017). *The effect of husbands' education regarding menopausal health on marital satisfaction of their wives. Journal of Menopausal Medicine, 23, 15–24.*